

АР ТҮРДҮҮ МУУНДАРДЫН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮНҮН ОКУУ-ТАРБИЯ ПРОЦЕССИНЕ ТИЙГИЗГЕН ТААСИРИ

В. А. Ташматова - ОшМПУнун окутуучусу

ВЛИЯНИЕ ХАРАКТЕРИСТИК РАЗНЫХ ПОКОЛЕНИЙ НА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС

В. А. Ташматова – преподаватель ОшГПУ

THE INFLUENCE OF THE CHARACTERISTICS OF DIFFERENT GENERATIONS ON THE EDUCATION PROCESS

V. A. Tashmatova - Teacher of OshMPU

Аннотация:

Макалада Х, Y, Z жана альфа муундарынын өзгөчөлүктөрү, баалуулуктары ошондой эле “Z” жана “Альфа” муундарынын билим алууга болгон көз карашы каралган. Бүгүнкү билим берүү шартында “Z” жана “Альфа” сыяктуу ар кандай муундардын ар түрдүү өзгөчөлүктөрүн эске алуу маанилүү. Баалуулуктардагы, жашоо образындагы жана артыкчылыктардагы бул айырмачылыктар окутуунун ыкмаларына, технологияны колдонууга жана окуу чөйрөсүн калыптандырууга түздөн-түз таасирин тийгизет. Азыркы учурда ар бир мугалимде “Z” жана “Альфа” муундарына кандай билим берүү керек, канткенде алардын көңүлүн буруп билим алууга кызыктыра алабыз деген көйгөй болсо керек. “Z” жана “Альфа” муундары интернеттен өзүнө керектүү маалыматтын баарын каалаган учурда таба алышат. Ал маалыматтар образдуу, анимация менен көрсөтмөлүү берилет, ошондуктан бул муундарды окутууда интерактивдүү жана технологиянын жардамында акыркы үлгүдөгү платформаларды колдонуу жакшы натыйжа берет. Мен математика сабагында Geogebra платформасын <https://www.geogebra.org/classic#3d>, Phet интерактивдүү симуляциясын <https://phet.colorado.edu/en/simulations/browse> колдонгонумда, балдар кызыгуу менен көңүл бурушат. Өздөрү да телефондору менен бул платформаларга кирип, берилген тапшырмаларды аткарышат.

Негизги сөздөр. Муундар, интернет, санариптик, интерактивдүү, ыкмалар, платформа, анимация, технология, социалдык медиа, дүйнө, робот, “Альфа”, мотивация.

Аннотация:

В статье описаны характеристики и ценности поколений X, Y, Z и Альфа, а также взгляды поколений «Z» и «Альфа» на образование. В современной образовательной среде важно учитывать различные характеристики разных поколений, такие как «Z» и «Альфа». Эти различия в ценностях, образе жизни и предпочтениях оказывают прямое влияние на методы обучения, использование технологий и дизайн среды обучения. В настоящее время перед каждым учителем стоит проблема, как воспитать поколения «Z» и «Альфа», как привлечь их внимание и заинтересовать учебной. Поколения «Z» и «Альфа» могут в любой момент найти всю необходимую информацию в Интернете. Информация представлена графически и анимированно, поэтому использование интерактивных и технологичных платформ в обучении этого поколения будет эффективным. Когда я использую платформу Geogebra

<https://www.geogebra.org/classic#3d> и интерактивную симуляцию Phet <https://phet.colorado.edu/en/simulations/browse> на уроке математики, дети с интересом обращают внимание. Они также получают доступ к этим платформам со своих телефонов и выполняют поставленные задачи.

Ключевые слова. Поколения, интернет, цифровое, интерактивное, методы, платформа, анимация, технологии, социальные сети, мир, робот, «Альфа», мотивация.

Abstract:

The article describes the characteristics and values of the X, Y, Z and Alpha generations, as well as the views of the "Z" and "Alpha" generations on education. In today's educational environment, it is important to consider the different characteristics of different generations, such as "Z" and "Alpha". These differences in values, lifestyles, and preferences have a direct impact on teaching methods, technology use, and learning environment design. At present, every teacher has the problem of how to educate the "Z" and "Alpha" generations, how to draw their attention and make them interested in learning. "Z" and "Alpha" generations can find all the information they need on the Internet at any time. The information is presented graphically and animatedly, so the use of interactive and technologically advanced platforms in teaching this generation will be effective. When I use the Geogebra platform <https://www.geogebra.org/classic#3d> and the interactive Phet simulation <https://phet.colorado.edu/en/simulations/browse> in my math class, the kids pay attention with interest. They also access these platforms with their phones and perform the assigned tasks.

Key words. Generations, internet, digital, interactive, methods, platform, animation, technology, social media, world, robot, "Alpha", motivation.

Киришүү

Интернет күнүмдүк жашоого бекем кирип, жашына карабастан заманбап адамдын санариптик жашоо образын аныктаган алмаштыргыс жана табигый элемент болуп калды.

Билим берүү процессин уюштурууда, маалыматтык коомдун өкүлдөрү менен санариптик муундун ортосунда чоң ажырым пайда болду. Анткени, маалыматтык коомдун өкүлдөрү санариптик технологияларды колдонууда ар кандай кыйынчылыктарга туш болушат.

Ошондуктан, ар түрдүү муундардын өзгөчөлүктөрүн, баалуулуктарын, билим алууга болгон көз карашын эске алып, билим берүү ыкмаларын колдонсок натыйжалуу болот деп ишенем.

Технологиялык өзгөрүүлөрдүн доорунда өсүп келе жаткан “X” мууну (1964-1984-ж.т) салттуу ыкмаларды, заманбап технологияларды колдонуу менен айкалыштырган билим берүү ыкмаларын жактырат. Алар үчүн структуралаштырылган милдеттер жана алынган билимди практикада колдонуу мүмкүнчүлүгү маанилүү. “X” мууну лидердик сапаттары менен айырмаланат, алар өз максаттарына жетүү үчүн, тапшырмаларды өз убагында бүтүрүү үчүн, жумуш ордун кантип туура уюштурууну билишет. Ошондой эле “X” мууну татаал маселелерди чечүүдө билим жана тажрыйбанын чоң көлөмүнө ээ. X өкүлдөрүнүн негизги милдети талыкпаган эмгек жана өз алдынча жыйынтыкка жетишүү. X мууну жумушта да жашоодо да тынымсыз өнүгүүнү талап кылат.

“Y” мууну (1985-2004-ж.т) окутуунун эскирген методдорун колдонуу эмес жаңыланууну каалашат. Бул муундагылардын көз карашы боюнча мугалимдерден алган билим интернетте ачык көрсөтүлүп турат, алар өз алдынча билим алып ийгиликке жетишүүгө болот деп эсептешет. “Y” мууну маалыматтын ашыкча жүктөлүшүнө жана коммуникациянын интерактивдүү

формаларына көнүп калышкан. Окуучуларга материал менен активдүү өз ара аракеттенүүгө мүмкүндүк берген оюндар жана топтук долбоорлор аркылуу үйрөнүү сыяктуу ыкмалар алар үчүн натыйжалуу. Бул жамаат активдүү жана жаш мугалимдерден турат. Санариптештирүүгө баары эле тартылган жок, бирок процесстер кандай өнүгүп жатканын баары байкай алышты. Бул муундун негизги максаты өзүн-өзү таануу, өзүн өнүктүрүү, ошондой эле жашоонун жыргалчылыгын көрүү. Бул муундар бир эле учурда бардыгына ээ болгусу келет, бир эле учурда бир нече тармакта чебер болууга аракет кылып, ар түрдүү маалыматты сиңирип алышат. Бул азыркы дүйнөдөгү жакшы сапат. Жаңы тажрыйбаларды издөө үчүн дүйнөнү кыдыруу- алардын жашоодогу урааны.

Санариптик доордо өсүп келе жаткан “Z” мууну (2004-2010-ж.т) үчүн чектөөлөр, принциптер жана туруктуу көз караштар жок. Каалагандай кыл жана анын кесепеттерине маани бербеген деген ой, алардын жашоодогу ишеними. “Z” мууну билим алууну жакшы көрөт жана чоң көлөмдөгү маалыматты эстеп, иштете алат. Алар дүйнөдөн негизги маалыматты алышат. Алар өтө каприздүү жана акыл-эси тең салмактуу эмес. Алар жасаган бардык нерсе, башкалардын көңүл буруусун талап кылат, терс болобу, оң болобу эң негизгиси алардын инсандыгына көңүл бурулат. Алар келечектеги натыйжа үчүн иштөөнү жактырбайт, ар бир аткарылган иш үчүн мотивация алууну каалашат.

- Биринчиден Z мууну маалыматка тез жетүүнү күтөт жана онлайн курстар жана виртуалдык класстар сыяктуу окуунун ийкемдүү формаларын артык көрөт.

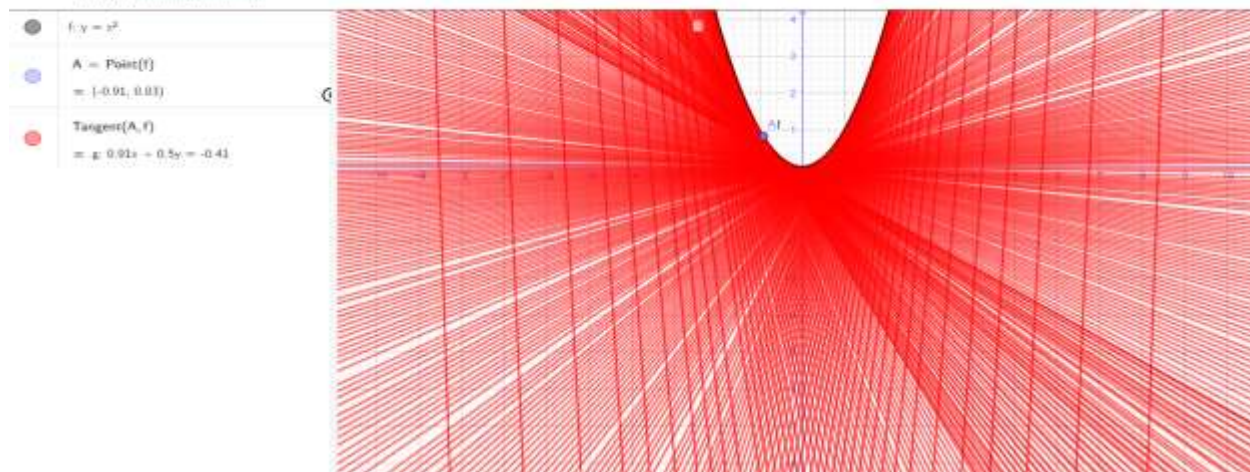
-Экинчиден Z мууну технологиясыз жашоону билбеген биринчи муун. X жана Y муундагы адамдар үчүн смартфондор жөн гана ыңгайлуу куралдар болсо, Z мууну үчүн смартфон жашоосунун керектүү бир бөлүгү. Ошондуктан аларды технологиядан алыстатууга аракет кылбастан, ошол эле технологияларды студенттерге керектүү маалымат менен камсыз кылып, алар менен иштешүү үчүн колдонуу натыйжа берет. Мисалга Geogebra акысыз программа, каалаган убакта берилген тапшырмаларды телефон жана компьютер аркылуу аткарууга болот. Geogebra кадимки графикалык редакторлордон айырмасы чиймелер так гана эмес көрүнүшү да динамикалуу болот, ошондой эле анимация менен берилип балдардын элестетүүсүнө, теманы так, жеткиликтүү түшүнүүсүнө да абдан жакшы жардам берет.

Мында $y=x^2$ функциясына жүргүзүлгөн жаныма сызыгы, анимация менен көрсөтүлүп жатат. Балдар бул функциянын графигине бир нече жаныма сызыктарын жүргүзүүгө болорун так көрүп элестете алышат.

<https://www.geogebra.org/m/qrufn6da>

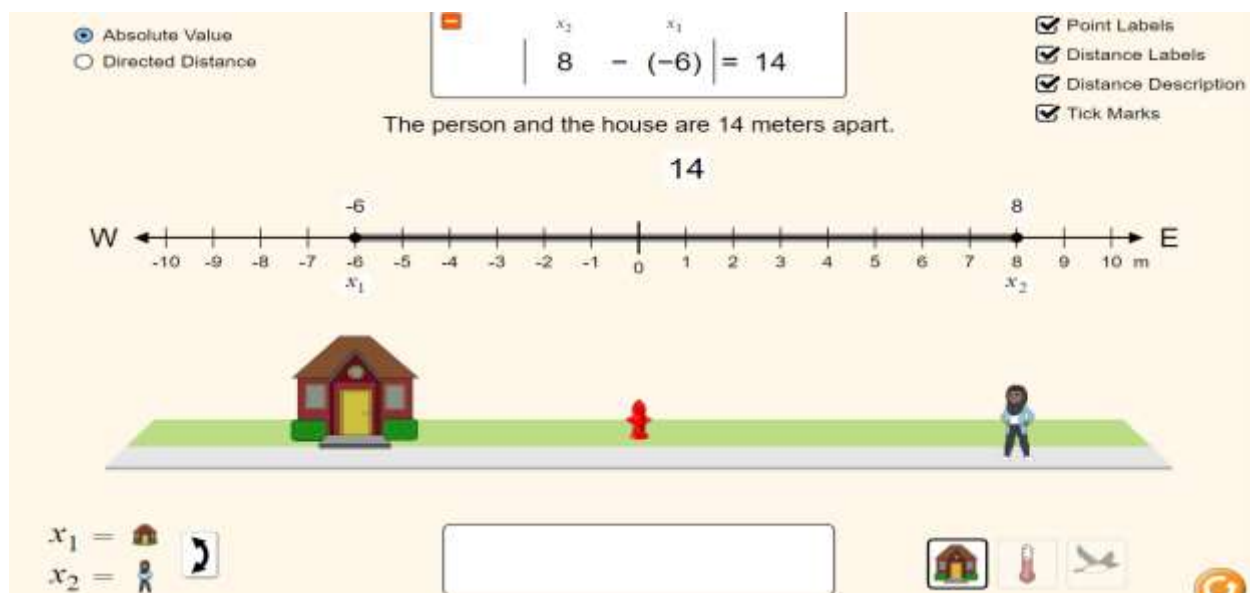
Жаныма сызыгы

Author: Vilura Tashimatova

Phet интерактивдүү симуляциясы:

https://phet.colorado.edu/sims/html/number-line-distance/latest/number-line-distance_all.html

“Альфа мууну” – бул 2010-жылдардын ортосунан баштап төрөлгөн адамдар. Бул адамдар көп жагынан башка муундардан түп тамырынан айырмаланат. Анткени, алар биринчилерден болуп санарип технологияларды, интернетти жана социалдык медианы кеңири колдонуу менен курчалган. Алар убактысынын көпчүлүгүн смартфондордо жана компьютерлерде өткөрүшөт. “Альфа мууну” жаштайынан эле өзүн-өзү сыйлоо сезими жогорулап, улуулар менен бирдей деңгээлде баарлашат. Алар алган билимдерин күнүмдүк турмушта кантип колдонуу керек деген суроо менен тынчсызданышат. Алар ата-энелерге иштеген психологиялык ыкмалардын бүтүндөй спектрин билишет. Алар оңой эле өз абалына ички анализ жүргүзүп, депрессиянын себептерин түшүнүп, же тескерисинче, маанайын көтөрө алышат. Алар ар кандай жазадан өтүүгө даяр болушат, бирок эмнеси болсо да туруштук беришет. Алар ата-энелердин ортосундагы

мамиле, үй-бүлөдөгү каржылык көйгөйлөрдүн себептери жана негизи акча эмне үчүн керек деген сыяктуу маселелерде, билимдүү жана компетенттүү. Ошондой эле, “Альфа” мууну өздөрү аркылуу маалыматты абдан тез иштетишет жана ага деталдуу талдоо жүргүзүшөт.

Алар алган маалыматты баштарында сактап кала алышпайт. Алар татаал тапшырмаларды чече алышпайт жана кызыкдар да эмес. Анткени, бардык суроолорго жооптор интернетте бар. Бирок буга карабастан, “Альфа” муундагы балдар көп учурда өткөн муунга караганда көз карандысыз чечим чыгарышат. “Х” жана “У” муундары үчүн билим бул маалыматты эстеп калуу башкача айтканда, жаттоо болуп эсептелген. Ал эми “Z” жана “Альфа” муундары үчүн маалыматты эстеп калуу анчалык маанилүү эмес, анткени, маалыматты эстеп калуу бул роботтордун иши болуп калды. Каалаган убакта каалаган маалыматты таап алганга мүмкүнчүлүк бар.

“Z” жана “Альфа” муундарына билим берүүдө жөндөмдүүлүккө, өз оюн ачык айта билүүгө, баарлашууга басым жасалса жакшы болмок. Мисалы, көбөйтүүнүн жадыбалын жаттоодо, ыңгайлуу учурларды көрсөтүп, багыт берилсе, ошондой эле эмне үчүн төрткө тогузду көбөйтсө отуз алты болорун бала түшүнсө.

$$4 \cdot 9 = 36$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$$

$$9 + 9 + 9 + 9 = 18 + 18 = 36$$

$$4 \cdot 10 - 4 = 40 - 4 = 36$$

ОшМПУнун колледж бөлүмүндөгү өзүм сабак берген студенттерден анкетаны онлайн түрдө <https://simpoll.ru/stats/survey/327532> программасынын жардамында алдым. Мында студенттер убактысын эң көп бөлүгүн социалдык тармактарда өткөрүшөрү жөнүндө жазышкан, ошондой эле билим алууга караганда жаңылыктарды, көңүл ачууга карата берилген видеолорду көп көрүшөт. Азыркы учурда алып жаткан билимиңиз сизди канааттандыра алабы деген суроого 4 студент "жок" деп, калган студенттердин баары "ооба" деп жооп беришкен. Келечектеги карьерасы үчүн көпчүлүк студенттер тил үйрөнүүнү каалашат. Билим алууда түрдүү платформаларды колдонуп заманбап усулдар менен өтүлгөн сабакты күтүшөт.

Сурамжылоонун жыйынтыгы

1.	Кайсыл социалдык тармактарды көп колдоносуз?	Google	Ютуб	Инстаграмм	Тикток
2.	Адатта, социалдык тармактарга күнүнө канча убакыт коротосуз?	3 саат	5 саат	8 саат	12 саат
3.	Социалдык тармактарда мазмундун кандай түрлөрүн колдоносуз?	Жаңылыктар	Билим алуу	Көңүл ачуу	Ар кандай
4.	Окуу жана өзүңүздү өнүктүрүү үчүн технологияны кантип колдоносуз?	Электрондук китептерди окуймун	Видеосабак көрөмүн	Курска катышамын	Маалымат. аламын
5.	Келечектеги карьераңыз үчүн кандай жөндөмдөр жана	Заманбап	Ар тараптуу	Тил үйрөнүү	Тарбия

	билимдер маанилүү деп эсептейсиз?				
6.	Билимди кандай түрдө алууну каалайсыз?	Интернет	Лекция	Түрдүү платформалар	Китеп
7.	Келечектеги карьераңызга кантип даярданууну пландап жатасыз?	Тил үйрөнүү	Иштөө	Курска тапшыруу	Билимди жогорулатуу
8.	Азыркы учурда алып жаткан билимиңиз сизди канааттандырып жатабы?	Ооба	Бир аз	Албетте	Жок

Жыйынтык.

Учурда “Z” жана “Альфа” муундарына билим берип жаткан мугалимдердин көпчүлүк бөлүгү “X” жана “Y” муундары. “X” муундагы мугалимдер билим берүүдө салттуу ыкманы көп колдонушат, бир түрдүүлүктөн чыккысы келбейт, маалыматты эсте тутуп калуусун каалашат. Ал эми “Z” жана “Альфа” муундары билим алууда маалыматты кыска, жашоодо керектүү, кызыктуу, образдуу, анимация менен алууну каалашат. Алар маалыматты эсте тутуп калуу керек деп ойлошпойт, анткени ал маалыматты каалаган убакта интернеттен таба алышат. Бул муундар узак бир түрдүү лекцияларды көңүл коюп олтуруп уга алышпайт, анткени интернет аларды кыскача, көп маалымат (бир эле убакта компьютерден бир нече маалыматты колдонуу), иллюстрациялар менен берилген маалыматка тарбиялап жатат. “X” жана “Y” муундарды, ата-энелери, мугалимдер жана чөйрө тарбияласа, “Z” жана “Альфа” муундарын интернет, дүйнө тарбиялап жатат. Окуучулардын ар бир мууну үчүн максималдуу окууну жана өнүгүүнү камсыз кылуу үчүн бул айырмачылыктарды эске алган билим берүү программаларын түзүү маанилүү. Сиз менен иштеген балдардын жашын тандап, алардын интернеттеги активдүүлүгүнүн жана кызыкчылыктарынын негизги өзгөчөлүктөрүн аныктаңыз.

Санариптик технологиялар жана заманбап коомдун санариптик жашоо чөйрөсү өсүп келе жаткан муундун өнүгүүсүнө таасирин тийгизип, жаңы артыкчылыктарды, максаттарды, санариптик дүйнөдө жүрүм-турум жана өз ара аракеттенүүнүн жаңы психологиялык мүнөздөмөлөрүн, кабыл алуунун, көңүл буруунун, ой жүгүртүүнүн, мотивациянын өзгөчөлүктөрүн түзөт. Ошол эле учурда санариптик муундун өкүлдөрү менен иштөө стратегиясы билим берүүдөгү салттуу ыкмаларга кайтуу мүмкүн эместигине негизделиши керек.

Адабияттар.

1. МИФЫ О «ПОКОЛЕНИИ Z» Авторы: Н.В. Богачева, Е.В. Сивак 2019
2. В.И. Колыхматов (НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ
3. И ОБУЧАЮЩИЕ РЕСУРСЫ ЦИФРОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ)
4. <https://readablecard.com/ky/12011-children-of-the-alpha-generation-whats-wrong-with-their-thinking/>
5. <http://spsu.ru/news/4525-teoriya-pokolenij-x-y-z-i-a-al-fa-kto-est-kto>